

~~Hemmelig.~~

Dette eksemplar bedes tilbakelevert Stortingets kontor når saken er behandlet av Stortinget.

Innst. S. I.

Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om sak mot Finland om vederlag til K. Kjøpke.

(St. med. nr. 14, 1938.)

Til Stortinget.

Den 29 mai 1936 fattet Stortinget etter innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen følgende beslutning i hemmelig møte:

«Det henstilles til Regjeringen å overveie på hvilken måte et eventuelt erstatningssøksmål overfor den finske stat bør fremmes, og fiksere størrelsen av det beløp som påstanden skal omfatte samt å uttale sig om saksomkostningene og fremlegge forslag herom for Stortinget.»

Den 19 juni 1936 meddelte utenriksministeren i en skrivelse til utenriks- og konstitusjonskomiteen at det ikke lot sig gjøre å legge saken frem for Stortinget på ny før samlingen var slutt. Han bad derfor komiteen ta op forslag i Stortinget om å gi departementet fullmakt til å fremme saken uten på ny å bringe den inn for Stortinget.

I møte for lukkede dører fattet Stortinget den 14 juli 1936 følgende beslutning etter innstilling fra komiteen:

«Det henstilles til Regjeringen å fremme Kurt Kjøpkes krav overfor den finske regjering på den måte Regjeringen måtte finne mest hensiktsmessig, eventuelt ved å innbringe det for den faste domstol for mellomfolkelige tvistigheter.»

Utenriksdepartementet inngikk derefter avtale med advokat Stian Bech og høiesterettsdommer Einar Hanssen om rettshjelp til forberedelse av kravet mot Finland. Høiesterettsdommer Hanssen sendte den 8 januar 1937 Utenriksdepartementet en redegjørelse om saken. Han kom til følgende konklusjon:

«Det fremgår av den foregående fremstilling, at jeg ikke har funnet, at nogen av de grunnlag, som har vært påberopt for et erstatningskrav mot Finland, har den styrke, at man med sikkerhet eller sannsynlighet kan regne med, at det vil bli godtatt av en eventuell voldgiftsrett.»

Subsidiært kom høiesterettsdommer Hanssen til det resultat at det meste Kjøpke kunde

ha krav på av den finske regjering, var kr. 831 602,66.

Departementet mente i overensstemmelse med Stortingets beslutning at det pliktet å fremme kravet mot Finland for hr. Kjøpke og fant det rett å ta op kravet i dets mest vidtgående form; for, selv om Kjøpke ikke kunde ha krav på erstatning for mer enn det han personlig hadde tapt, så måtte den finske regjering i og for sig være ansvarlig for hele den sum som i 1918 blev fratatt Kjøpke, ca. 4,5 mill. tsar-rubler eller ca. 2,5 mill. norske kroner.

På dette grunnlaget utarbeidet så advokat Bech et utkast til note til den finske regjering, og en note bygget på dette utkast blev overlevert Finnlands utenriksminister. I noten oppsummeres de grunner som taler for at Finland antas å måtte yde Norge skadeserstatning for det rettsbrudd som er overgått Kjøpke, i fem punkter, hvorefter noten konkluderer med:

«I henhold til det foran anførte og efter opdrag av min regjering tillater jeg mig herved å kreve at Finnlands regjering betaler til Norges regjering ovennevnte norske kroner 2 479 416 med 6 pct. renter fra 15 mars 1918.»

Hvis ikke et bekreftende svar herpå snarlig innløper, vil Norges regjering innbringe dette krav for Den faste Domstol for Melllemfolkelig Rettspleie i Haag i henhold til traktat mellem Norge og Finland angående fredelig avgjørelse av tvister av 3 februar 1926, art. 1, jfr. Protokoll av 14 september 1929 undertegnet av Finland, trådt i kraft 1 februar 1936. Norges regjering er villig til å inngå avtale med Finnlands regjering om forenkling av procedyren i denne sak.»

I en skrivelse til sendemann Michelet den 11 juni 1937 nevnte utenriksministeren at det krav som den norske regjering reiste i saken ikke var et ultimatum og at den norske regjering var villig til å drøfte tilbud fra den

finske regjering hvis den viste vilje til å betale rimelig erstatning uten rettergang.

Dette blev nevnt, meddeler utenriksministeren, til opplysning for sendemannen personlig, slik at han kunde ha det i tankene under eventuelle samtaler med den finske utenriksminister.

I skrivelse til sendemann Michelet, datert Helsingfors 19 august 1937, gav den finske utenriksminister følgende svar på noten:

«Uti den 15 sidstlidne juni dagteknad skrivelse har Herr Ministern enligt uppdrag av sin Regering yrkat att Finlands Regering skulle till Norges Regering utbetala 2 479 416 norska kronor med 6 pct. ränta från den 15 mars 1918 såsom ersättning för skada som uppgas hava tillskyndats norska medborgaren Kurt Kópke.

I anledning härav har jag äran bringa till Herr Ministerns kännedom att Finlands Regering, som uti denna fråga fortfarande intager den ståndpunkt som funnit uttryck uti utrikesministeriets skrivelser den 3 augusti 1921, den 29 juni 1926 och den 13 april 1931, bestämt avvisar det ånyo av Norges Regering resta ersättningskravet.

Tillika har jag äran meddela att Finlands Regering, med hänsyn till frågans principiella vikt, icke anser sig kunna ingå på förenkling av proceduren i denna sak.»

Utenriksministeren redegjorde muntlig for saken i møte i utenriks- og konstitusjonskomiteen den 25 november 1937. Han meddelte at han ikke vilde ta videre skritt i saken før de nye aktstykker var forelagt Stortinget, slik at Stortinget kunde få anledning til å ta standpunkt til det som var fremkommet efter beslutningen av 14 juli 1936.

I tilslutning hertil meddeler departementet at det er vanskelig å si hvor meget det vil koste å føre saken frem for den faste domstol for mellempfolkelige tvistigheter, men det mener at man nok må regne med en utgift på kr. 250 000—300 000. Tapes saken, må man i tillegg hertil være forberedt på å måtte bære også motpartens saksomkostninger.

Efter å ha gjennomgått de nye aktstykkene i saken i en rekke møter, fant utenriks- og konstitusjonskomiteen det formålstjenlig å drøfte saken i hele dens bredde på et møte hvor utenriksministeren kunde være til stede. Dette møtet blev holdt den 4 april.

Utenriksministeren redegjorde her for behandlingen av saken og opplyste bl. a. at sendemann Michelet ennu ikke hadde hatt anledning til å tale med den finske utenriksminister om det som den norske utenriksminister skrev til ham om i følgebrevet av 11 juni 1937, da den finske svarnoten blev avgitt den 19 august 1937.

Komiteen kom samstemmig til det resultat at saken burde hvile inntil videre under forutsetning av at den blev gjenstand for drøftelse mellom den norske og den finske utenriksminister under det forestående nordiske utenriksministermøte i Oslo.

I skrivelse av 6 april meddelte utenriksministeren komiteen at han hadde drøftet saken med utenriksminister Holsti og at han oversendte komiteen sitt notat fra denne drøftelse. Fra dette notatet hitsettes:

«Etter det nordiske utanriksministermøtet hadde slutta idag, hadde eg ein samtale med den finska ministeren Holsti tvo-saman. Eg sa til han at etter eg hadde sendt han den siste noten om Kópkesaka og fått svaret hans, hadde eg kvidd meg ved å føra saka fram til skilddom; for i desse tidene, med all den striden som var, tykte eg lite om å bera fram ein strid imillom nordiske folk for internasjonal rett. Eg vilde difor no spørja om ikkje den finske regjeringa kunde tenke seg å gå utanom den juridiske striden og by eit vederlag som ho sjølv kunde finne rimeleg til Kópke for det tapet han hadde lidi. Eg sa, om så den finske staten etter norsk meining var ansvarleg for heile den summen som ho hadde late føre over til Petrograd i 1918, så hadde Kópke for seg personleg ikkje noko krav på meir enn den fortienesta han skulde hatt på valutavekslinga. Og til rettleiing for Holsti sa eg at denne fortienesta i 1918 kunde ha komi opp i omlag 800 000 kroner.

Alt dette sa eg ikkje i samanheng, men i ein samtale der Holsti kom med ymse spørsmål. Det høyrdest som han sjølv ikkje hugste stort av saka, og særskilt minstest han ikkje at han hadde sagt nei til det norske framlegget om ein meir einfelt rettargang i tilfelle det vart skilddomssak. Han hadde tydeleg haldi seg til den juridiske konsulenten i departementet sitt (Hellström?).

Han spurde om eg ikkje vilde la sendemann Michelet koma til han med eit p. m. om saka. Men eg svara at det ynskte eg ikkje; for eg vilde ikkje gjera noko som kunde spille det rettskravet Kópke hadde og som den norske regjeringa måtte verja for han. Difor vilde eg vente på eit tilbod frå finsk side, og eg vilde berre Holsti skulde veta at vi var viljuge til å drøfte eit tilbod som vi kunde finne rimeleg. Holsti gjorde då sjølv notat om saka, og sa at han skulde ta ho opp i Helsingfors.»

Utenriksdepartementet meddeler på henvendelse fra komiteen 15 juni d. å. at det ennu ikke er kommet noget tilbud eller noget svar i annen form fra den finske regjering. Departementet har imidlertid i skrivelse av 9 juni anmodet sendemann Michelet om å spørre den finske regjering om den har tatt standpunkt til spørsmålet.

Senere opplyser departementet at utenriksminister Holsti er reist til Amerika i begynnelsen av denne måned og ikke ventes hjem før i siste halvdel av juli.

Komiteen er, efter å ha drøftet de nye aktstykkene, kommet til det resultat at det siden saken var oppe til behandling i Stortinget den 14 juli 1936, ikke er fremkommet noget som gir anledning til å drøfte sakens realitet på ny, og komiteen henviser derfor til sin uttalelse den gang.

Komiteen finner det ikke nødvendig at det gjøres noget nytt vedtak i denne sak; vedtaket av 14 juli 1936 står fremdeles ved makt. For det tilfelle at Regjeringen skulde finne det hensiktsmessig å gå til den i fullmakten nevnte eventuelle utvei: å bringe saken inn for den internasjonale domstol for mellempfolkelige tvistigheter, forutsettes at

det ikke skjer uten i forståelse med Stortinget.

Under henvisning til foranstående innstiller komiteen til Stortinget å gjøre sådant

vedtak:

St. med. nr. 14, 1938, vedlegges protokollen.

Oslo i utenriks- og konstitusjonskomiteen den 15 juni 1938.

C. J. Hambro,
formann.

Olav Vegheim,
ordfører.

T. Anderssen-Rysst,
sekretær.